

Онтологічні виміри поетичного слова Богдана Томенчука

Поет... мусить розворушити цілу свою духову істоту, зворушити своє чуття, напружити свою уяву, одним словом, мусить сам не тільки в дійсності, але ще й другий раз, репродуктивно, в своїй душі пережити все те, що хоче вилити в поетичнім творі, пережити якнайповніше і найінтенсивніше, щоби пережите могло вилитися в слова, якнайбільше відповідні дійсному переживанню; і вкінці попрацювати ще над тим, уже зовсім технічно, щоби ті його слова уложилися в форму, яка би не тільки не затемнювала яркості того безпосереднього переживання, але ще й в додатку підносила б те переживання понад рівень буденної дійсності...

Іван Франко

М. Гайдеггер писав, що мова є домом буття, в якому живе людина. Поезія дає ключі до дверей найпотаємніших кімнат цього дому. Відчинивши їх, опиняєшся немов в іншому вимірі, в якому усе діє за законами художньої умовності та авторської вигадки, хоча вигини простору і часу реального іноді нереальніші за всі вигадані поетичні часопростори. Це світ, де речі отримують нові імена, а імена нові уречевлення, де картини сну стають можливими на дотик, а картини не сну стають далекими і недотичними, де гріх стає святим, а святе... А святе – це слово, що народжується у вірші і з вірша. «Поезія є вириванням за рамки конвенції семантичного поля мови/культури і світу як суцього. Це завжди спроба вловити щось принципово несхоплюване ні у слові, ні у чомусь іншому. Тобто, якщо бути строгим, це є ловленням порожнечі, Ніщо» [3, 144.].

У поетичного світу, взагалі, свої буттєві смисли і канони, що підпорядковані законам поезики, авторському онтологічному досвіду і чуттю, бажанню автора відокремитися від світу реального чи через поезію увійти у світ реальний і лишитися там назавжди. Т. Возняк писав: «Я розумію під «поезією» щось у принципі інше, щось, що вибігає за ці рамки і через такі акти прирощує світ/мову. Тобто така поезія є креативною у той час, як «поезія суцього», оперуючи у «наявному», «існуючому», комбінує з нього нові й нові конфігурації, однак сама до цього вже «наявного» нічого не додає. Ні на що, окрім мови як континууму, вона не орієнтується, існує лише у ньому. Це є література у її звичному сенсі» [3, 144.]. Дослідник зазначає, що «правдиве поетизування відбувається у ширших рамках – воно є керуванням світу/мови, а, відповідно, і о-мовлюванням світу, прирощенням цього світу через творчий акт поета» [3, 144.].

У цьому дослідженні говоритимемо про онтологічні виміри поезії Богдана Томенчука, чи вдалося авторові витворити новий світ, а чи залишився він у межах вже існуючого, чи став поетом-креатором (Т. Возняк), а чи просто спинив мить, хвилину, день, одягнувши на них кайданки рими та ритму? Чому? «В місті Невіршів про вірші розмова» (С. Процюк) завжди буде актуальною і потрібною. Як писав Юрій Андрухович у передмові до збірки «Нової дегенерації» (1992 рік), «українська поезія стає все кращою. Скоро її перестануть читати зовсім» [1, 4.]. Інтернет-простір створює ілюзію потрібності і читаності поезії. А також дарує ілюзію авторові, що кількість вподобань того чи того вірша є прямо пропорційною до любові до цього тексту. Вірші так само легко, як підривають мережі, кануть у Лету, з якої не випливи і не врятуватися. Чи і не вірші зовсім, а те, що хтось вважає поезією. А вірші, справжні, оті із потаємних кімнат, мовчать у збірках в очікуванні

дотику мандрівника чи мандрівниці, які неодмінно їх знайдуть. І тоді вони зазвучать, і зазвучить «о-мовлений» (Т. Возняк) світ.

Народився Богдан Томенчук у 1955 році в Україні, де і мешкає. Якщо бути точнішим – в Івано-Франківську. За освітою – математик. Не є кандидатом чи доктором яких-небудь наук, є лауреатом премії імені В. Чорновола, міської премії імені І. Франка, премії імені Пантелеймона Куліша, премії імені Василя Стефаника, володарем відзнаки «Краща книга Прикарпаття – 2020». А ще він просто є. І є його збірки. Першу, «На паперті душі», можна було відчутити на дотик у 1993 році. Наступну, «Сповідайтесь, мої тривоги», – у 2002. «Німі громи» – у 2007. А далі: «Сезон ненаписаних віршів» (2015), «Місто героїв і понятих» (2016), «Постаті / Силуети» (2017), «Ранкове місто пізніх ліхтарів» (2018), «Жінка з одного вірша» (2018), «Дві джезви» (2019), «Переступний день» (2020), «Ad libitum» (2021).

А чи говорять про них взагалі? Ось як відгукується про поезію цього автора відома ведуча та пристрасна фанатка Людмила Лисенко: «...Я впевнена, що будь-яке насилля, а тим більше - втрати усіх наших Революцій (і зараз - жаскої війни) ідуть у поета-філософа Богдана Томенчука через оптику серця й розуму. І як такі - завжди показують його глибокі життєві та літературно-образні переживання, одночасно оголюючи нерв звичайного людського і високодуховного виміру, соціально-політичної драми чи трагедії країни і ровесного йому часу. Звідси - такі широкі духовні асоціації у його творах, такі загострені емоції. Звідси - відчаєний біль ВИДИМИХ людських й земних втрат і, щонайголовніше - НЕВИДИМИХ реалій, які можуть відкриватися ТІЛЬКИ ПОЕТОВІ... Це руйнація у насиллі людських душ, високого духу, совісті, честі, віри і правди. І немає жодного значення, чи написані ці вірші у фронтових шанцях, чи "під враженням", - тут усе ПЕРЕВІДЧУТЕ, ПЕРЕЖИТЕ та ПЕРЕОСМИСЛЕНЕ. БО - РІДНЕ...»

Не цитуватимемо інші відгуки на книги та окремі вірші у Фейсбуці, бо віртуальна любов суєтна, відносна, непевна і минула. Натомість процитуємо рефлексії критика Євгена Барана про перші три книги: «Для івано-франківця Богдана Томенчука це третя поетична книга. Перша під назвою «На паперті душі» вийшла ще 1993 року і мала декілька схвальних рецензій у вітчизняній періодиці, зокрема Дмитра Чередниченка у «Літературній Україні». Наступна збірка «Сповідайтесь, мої тривоги» вийшла вже 2002 року із передмовою Степана Пушика. Відгукнулася на цю збірку тільки Неоніла Стефурак в обласній газеті «Галичина». Не тому, що збірка була не вартою читацької уваги, просто Богдан Томенчук, на той час помітний державний посадовець, не надто переймався читацькою рецепцією власної творчості (...) Бо книжка таки вартує читацької уваги. Богдан Томенчук, хоча і не є професійним філологом, за фахом він математик, – має автентичний талант поета. Він чує слово. Вміє імпровізувати. Його імпровізації – політичного, інтимного, особистого характерів – є влучними, дотепними, іронічно-гумористичними, сатирично-дошкульними. Він має ораторський хист і вміло його використовує у поетичній практиці» [2].

Усе дедалі більше дослідників та дослідниць (і авторка цієї розвідки) звертається до поетичного слова Богдана Томенчука у своїх наукових розвідках, при чому не лише літературознавці, а й мовознавці чи педагоги. Наприклад, дослідження Аліни Землянської («Тихіша за тиху траву любов, котрій тісно у ліжку...»): мотив тиші в інтимній ліриці Б. Томенчука, «Музичний вимір інтимної

лірики Б. Томенчука»), чи Світлани Нестеренко («Формування етнокультурних компетентностей під час уроків літератури рідного краю (на матеріалі громадянської лірики Богдана Томенчука»)), чи Світлани Міняйло («Циклічність часу як основоположна категорія збірки Б. Томенчука «Сезон ненаписаних віршів»)), чи Роксолани Стефурак («Дієслівна метафора–конститутивний елемент поетичного тексту Богдана Томенчука», «Лексико-семантичний контраст–конститутивний елемент поетичного тексту Богдана Томенчука»). Але звісно ж, для хорошої поезії завжди хочеться більшого.

Творчість аналізованого поета можемо поділити на два періоди. Перший – збірки «На паперті душі», «Сповідайтесь, мої тривоги», «Німі громи» (1993 – 2007 роки). Другий – збірки «Сезон ненаписаних віршів», «Місто героїв і понятих», «Постаті/Силуети», «Ранкове місто пізніх ліхтарів», «Жінка з одного вірша», «Дві джезви», «Переступний день», «Ad libitum» (2015 – 2021). Перший період ознаменований подіями 90-х років в Україні. Другий – подіями останніх років. У збірках другого періоду підсилюється історичний та релігійний контекст, по-іншому звучить інтимний голос, громадянська лірика дещо змінює акценти. Філософська лишається відносно незмінною.

Богдан Томенчук майстерно володіє словом, чи це слово володіє ним? Його вірші можна просто читати, отримуючи естетичне задоволення від майстерного сплетіння слів та образів, а можна шукати потаємні смисли, що приховує ледь не кожний вірш:

*Щось не те відбувається в ері.
Розіп'ятий висить на хресті.
А святі вже на іншій вечері.
А можливо, то інші святі?
Заховавши зневіру за тостом,
Ніби вістря відчувши ребром,
Озирається кожен апостол,
Що там коїться нині з Петром? [7]*

Поетове бачення світу дивовижне: Тарасові ягнята не поставали баранами, час, що вийшов за куліси, дощі озираються услід незнайомці, Бог, що вишукує у ребрах «таку давно придуману тебе», жінка, яка загортає ніч у скатертину, зірки як монети... Це лише дешифрація з побаченого та прожитого у переступному дні, в якому так міцно переплітається радість, сум, біль, захоплення, гіркота, відчай, впевненість. І ще багато усього. Фактично, так, як відбувається у ті дні, що за силою емоцій та якістю прожитого можуть фору дати і року, і кільком рокам.

Особливість ліричного героя у поезії Богдана Томенчука можна окреслити як балансування: між собою та світом, між собою уявним та справжнім, між світом реальним та бажаним, між світом речей та світом без речей. Пошук і стан solitude та вихід із нього, повернення до минулого як повернення до самого себе і розуміння, що минуле належить іншому просторові, з якого не буде повернення. Теперішнє? Твій рух тут. Майбутнє? Воно, як то і личить майбутньому, не визначене, світиться десь далеко мерехтливою зіркою, до якої ідеш, спакувавши до валізи найважливіше: спогади, музику, кілька речей.

Минуле мислиться у двох площинах. Перша площина – людини майже реальної (спогади дитинства, зв'язок із рідною землею, осмислення історичного

минулого), друга – людини вимріяної, яка вибудовує повітряні палаци так майстерно, що починаєш вірити у їхню найсправжнішу справжність. Відтак є два «тут»: одне прив'язане до світу реального (війна, байдужість, жорстокість, цинізм), інше – відірване від нього (мрії, кохання, пошуки, чуттєвість), але одне не мислиться без другого.

Роздвоєння, розполовинення, сумніви, де ти маєш бути, де твоє справжнє місце призначення, хто ти, чому ти такий, коли хочеться бути іншим, що часто розривають на шматки людину реальну, у Томенчука вирішуються до геніального просто: нехай це будуть паралельні прямі з неевклідової геометрії і нехай час від часу вони перетинаються. Міські ландшафти у найнесподіваніші моменти змінюються сільськими, простір вулиць – простором лісу. Сади, парки, костели, кав'ярні. І пошук. Себе. А ще того, що є найважливішим. Того, чого не побачиш, не скуштуєш, не доторкнешся. Важливий процес: пошуку, очікування, повернення, мовчання. Споглядання-блукання – чи не найважливіша характеристика ліричного героя:

Майстер приходить нізвідки...

Може, й не присланий Богом...

Ноти холодні – лиш свідки:

Музика – привид без нього.

Бродить, як осінь, світами,

Зорі ховаючи в айстрах,

Світить у вічність свічками... [9]

Адже важливий не ти, а як і куди ти мандруєш і що при цьому ти відчуваєш і бачиш. Незацикленість на речах (зрештою, якщо ти мешканець поетичного світу – то на них важко зациклитись). Їх повинно бути рівно стільки, скільки потрібно для оприявлення та оприсутнення. Буттєвими маркерами виступають не речі, а процеси. Головне – правильно провести між ними кордони і знайти своє «керролівство». Роз/відмежувати себе для того, щоб поглянути ззовні, виставити певні рамки, а потім усвідомлено перетнути межу: у прострі, дотиках, відчуттях, словах. Перетнути її для безмежжя свого мовчання, своєї solitude.

Вихід за межі, яким так часто послуговується поет. Що це? Смерть? В окремих віршах так. У більшості – символ витворення людини іншої, оновленої. Точніше, навіть не витворення, а повернення до того себе, яким ти колись був або мав бути. Ліричний герой іде по межі, з одного боку якої – до, з другого – після. «До» не має викінчено позитивних чи негативних характеристик. «Після» – теж. Усе залежить від світу – особисто твого і того, де ти можеш/хочеш/повинен бути – «з долоней любові у зону війни». Це світ нелюбові/любові, світ миру/війни, світ пошук/віднайдення, світ спогаду/дійсності.

Світ (не)самотності, (не)мовчання, (не)уречевленості, (не)чужинців. Ти виходиш, немов із міської брами, щоб зрозуміти, що світ твій там, де ти. Так просто і водночас нестерпно складно. Ти десь є, ти кудись ідеш, аби не бути там, де ти є, ти забираєш когось, аби і він не був там, де був. Пробиєш розставити нові кордони, жонглюючи простором і часом, граєшся не предметним у предметне і навпаки, заселяєш теперішнє спогадами і натяками речей, намагаєшся знайти у розрізах яблук зі старого саду знаки непроминальності. І коли це вдається, з'являється поезія.

Ліричний герой проходить шлях від усвідомлення себе та інших через тіло, блукає між священним та гріховним, ідентифікує себе як частину світу, створеного Богом. Він перебуває немов у двох абсолютно різних вимірах. Перший – «долоні любові», де все священне: і любов, і люди, і навіть гріх. Другий – «зона війни», в якій з'являється травмоване тіло, трепет перед Божим гнівом:

Він помирав. Стояла люта спека.

Стікала кров руда в руду траву.

На крилах небо ніс кудись лелека,

Напружуючи зойк, як тятиву [6]

Автор, а відтак і його ліричний герой, дивиться на світ, начебто відкинувши увесь свій онтологічний досвід, він уперше пізнає дотики нічного неба і коханої, вперше відчуває пристрасть і ніжність, не розуміє, чому у цьому світі гріхом називають святе і священне. Тілесність у такому вимірі можлива, потрібна тільки як маркер фізичного кохання, орієнтир не загубити (не втратити?) себе. Згодом розуміємо, що оце вдавання відсутності досвіду – гарна і майстерна авторська гра, як і відчуження від світу, де немає кохання.

Томенчук вводить свого ліричного героя і нас із ним у світ-травму. У цьому світі оживають національна пам'ять, знакові для автора та української культури постаті:

Цим зрадам не буде кінця,

І гнів – наче протруберавці...

Чому ваші вбогі серця

Сховались за ребра, як бранці [8]

З особливою силою звучить молитва, відбувається переосмислення біблійних сюжетів та накладання їх на сучасні поетові реалії. Бог для нього – творець світу, поезії, коханої, він художник, скульптор, поет. Він той, до кого йде у відчай ліричний герой, той, хто вчить самопожертві, прощенню, гніву.

У поезії Томенчука немає конфлікту між тілесним і духовним. У людині важливе все: те, яка вона, те, кого вона любить, те, що є для неї пріоритетним. Особливе місце займає спілкування – з коханою та Богом. Хоча, зрештою, кохана – це теж від Всевишнього, що промовляє через неї.

У контексті поезії Б. Томенчука доречно говорити про сакральний простір як такий. Він сповнений Божих задумів, смислів, слів. Він неймовірно прекрасний і неймовірно жорстокий. Він то немов затишний куточок раю, то немов пекло, вогонь якого нищить найдорожче. Ліричний герой відчуває піднесення і трепет перед вищою силою, тому й тіло тут стає священним, і гріх сприймається як благословення, святість, винагорода. *Sensus numinis* (почуття божественного) – це і *misterium tremendum*, і *misterium fascinas*, від чого стає і солодко, і моторошно водночас. Вміння збалансувати ці відчуття всередині себе – це вміння віднайти спокій та рівновагу, відчути тишу, яка приходить після апокаліптичної бурі, і знати, що Бог не залишить тебе ні без твого світу, ні без твоєї любові, ні без твоєї країни.

У своїх віршах Б. Томенчук створює для читача ілюзію культурницьких мандрів завдяки інтертекстуальним образам, які він по-особливому обіграє, надає нового статусу. І вони починають діяти на вимогу і за логікою реалій нового поетичного тексту. Іноді з точністю до навпаки щодо попереднього твору. Нащо? Щоб відчути гіркоту сьогодення. Адже отой поетичний світ майже реальний. І

ореальне його наше впізнавання задіяних старих персонажів у новому тексті, а також матриця, в яку автор його вкладає. Світ болісний, жорстокий, продажний і брехливий, йому не до Ікарів та Івасиків-Телесиків, не до синіх птахів, на яких вже давно розпочато полювання.

Ліричний герой вирушає у свою подорож. І створює світ довкола себе у віршах, полотнах, музиці. Цей світ справжній (не плутати з реальним), і його так бракує. Мандрівка для нього – то невідворотність, то фатум, то свідомий вибір. Життя ж немов траса, якою треба мчати на шаленій швидкості, то немов стежка до рідного дому, то взагалі попереду не видно дороги. Подорож – це наближення до таємниці, це свобода, це час на роздуми. Також мандрівка може бути небезпечною, адже той, хто подорожує, беззахисний. Дорога може бути важкою, якщо це шлях цілого народу. Народ то втрачає її, то знову знаходить. У цьому випадку дорога є вигнанням-покарою. А пошук дороги є пошуком національної ідентичності. Ті дороги покручені та поплутані – і не розбереш одразу, яка твого народу. Подорожній у поезії Томенчука не шукає Бога, бо він його має у серці, його дорогу важко назвати ініціацією. Ініціацією є перший крок. Далі ж герой подорожує зі знанням і посвяченням у цю мандрівку. Він чітко розуміє мету, але не завжди знає, чи повернеться, не завжди впевнений у тому, що чекає в останній точці – нагорода чи смерть. Іноді повернення сприймається лише як пам'яттєве. Та й подорожувати герой може подумки.

Тоді це обов'язково мандрівка у дитинство з його стежками. Дорога у Томенчука ніколи не буває шляхом-втечею. Що шукає подорожній у тих дорогах? Якщо це житєвий шлях – то підтвердження власного вибору, якщо певна життєва ситуація, то пробути її достойно.

Подорожує і Бог, і Марія, і вітри. Часто їхні дороги перетинаються з дорогою ліричного героя, але тоді він не подорожній, а глядач. Позицію глядача він часто займає і в присутності майстра, спостерігаючи як за актом творчості, так і за світом-творінням.

Світ справжній тоді, коли у ньому звучать музика та слово, які можна намалювати. В іншому разі це симулякр. Творчість – це те, що пов'язує небо і землю, адже першим поетом і музикантом був Бог, вона є маркером справжності героїв. І ця справжність завмирає на полотні справжнього майстра.

В японській поезії є таке поняття, як «моно-но аваре». Це естетичний концепт, що перекладається як «чарівний смуток речей». «Аваре – це те, що змушує серце людини відчувати» [11, 131.]. Відчувати, на думку Мотоорі Норіанаги, все те, що є у світі, завдяки роботі серця, адже коли воно працює, то людина переживає і те, що є емоційно неглибоким, і те, що емоційно найглибше. «Коли нема що сказати, подивися на небосхил, і тоді для людини, що подивилась, все стане захопливим» [11, 133]. Моно-но аваре можна відчути, коли чуєш звук листопаду, бачиш усміхнену або засмучену людину чи яскравий місяць.

Ліричний герой поезій Б. Томенчука саме так дивиться на світ. Цей погляд допомагає віднайти потаємні смисли і придумати свої, доторкнутися до слів і відчути їх на смак, з'ясувавши, що первісне значення багатьох із них годиться для словників, а не для поезії, відтак починаєш жонглювати словом, підкидаєш занадто високо, воно завмирає між зірок – і там йому найзручніше і найправильніше. При читанні віршів Богдана Томенчука також переживаєш отой «чарівний смуток

речей». Вони однаково красиві, незалежно від того, чи це інтимна лірика, чи громадянська, чи філософська, чи пейзажна, чи релігійна, незалежно від того, наскільки вона прив'язана до реальності і чи прив'язана взагалі. «Очевидно, людина приречена рухатись одночасно у двох напрямках – до самопізнання і пізнання світу, всередину й назовні. Культура витворюється індивідами, усе мистецтво за походженням суб'єктивне, але, виходячи за межі суб'єкта, воно потрапляє в культуру і стає частиною об'єктивного світу» [4, 72.].

Автономія від дійсності і прив'язаність до неї – дві особливі складові Томенчукової поезії. Він не може бути ні у ній, ні поза нею до кінця. Автор намагається витворити для свого ліричного героя світ, в якому тому буде комфортно. Це Бог, затишок, кохана, опівнічна тиша, світло від місяця або від свічі, музика, мольберти та слова. Хоча цей світ є лише інтермецо, бо поза його межами вирує інше життя, до якого причетний ліричний герой. Воно приходить із першими нотками цинізму, першим дзенькотом срібняків, першим улесливим прогинанням, першою простягнутою долонею там, де можна і треба стиснути кулак. Історична національна пам'ять, яка щоразу про себе нагадує повторюваністю, пропікає, залишаючи опіки на словах, що потім стають віршами. Це сучасний суспільний контекст, з якого не вирватися, та й чи треба?.. І що тоді буде? Життя без дороги? Тихе місто кав'ярень і віршів в одну мить стає містом героїв і понятих, болить незагойними ранами та оголеними нервами. Просвітлені меси у високих соборах стають поминальними службами. Захоплений майстер перетворюється на не завжди вмілого ремісника. Розмов і роздумів про Бога найбільше, виникають вони не лише внаслідок конфлікту зі світом (конфлікту як такого, у принципі, майже нема, нема непримиренної боротьби, є розуміння, що з цим світом щось не так), а також як бажання говорити з тим, хто тебе чує. Та й любов до жінки ліричний герой пізнає через любов до Бога. Творчість сакральна, простір минулого теж.

Оксана Забужко поділилася роздумами: «Найкращу дефініцію поезії я почула якось на Андріївському узвозі від бабці, яка торгувала керамічними дзвіночками власного виробництва. «Поезія – це Божа мова, а проза – це княжа мова», – сказала вона. Таку одну фразу почути на торговищі, а потім над нею можна все життя думати. В цьому є великий сенс, тому що проза (якщо перекласти це більш солідним дискурсом) несе в собі колосальні інформаційні навантаження. Поезія працює на якихось інших рівнях, це просто чиста передача енергії та інформації водночас».

Звісно, це не та щоденна інформація. Вона глибша, екзистенційніша, розкутіша. Вона просто інша, бо стосується не так світу, як людини з її межовими станами дикого відчаю, болю та безсилля, захоплення небесною музикою та словом, подихом за крок до дотику. Реальність умовна, але впізнавання себе у ній приносить радість і полегшення. Маркери, що допомагають впізнаванню: факти-імена з реальності, деталі побуту, знайомі персонажі з минулого, емоційний спектр. Поза впізнаваним лишаються авторські контексти, але вони і не важливі, адже є читацькі, які накладаються на художній текст, і тоді він стає посправжньому близьким. Якщо ж авторський контекст переважає над змістом, то й про справжню поезію говорити не виходить. Але це вже зовсім інша історія. І не про цього автора...

Кожна поетична збірка – різною мірою синтез філософського, інтимного, пейзажного, громадянського, релігійного. У збірках «На паперті душі» та «Сповідайтесь, мої тривоги» більшою мірою присутнє громадянське та інтимне. У «Німих громах» – громадянське. У «Сезоні ненаписаних віршів» переважає інтимне. У «Місті героїв і понятих» з'являється потужний релігійний струмінь, що наповну зазвучить у «Жінці з одного вірша». У «Ранковому місті пізніх ліхтарів» важливу роль відіграють філософські та пейзажні конотації. У «Постатях/Силуетах» важливим є громадянсько-інтимний аспект, у «Двох джезвах» чи «Ad libitum» - філософсько-інтимний.

Це завжди римовані вірші з чіткою ритмічною організацією. І це єдині кордони, які створює автор. Його ліричний герой вільний у всьому: виборі, русі, мандрівках, смаках, дотиках, словах, музиці. Він – той, хто бачить світ як травму і як найвищу нагороду, той, хто в небесних дзеркалах вміє углядіти себе, той, хто слухає вічну музику, вміє заплести слова в пасма осені, закликає героїв минулого у свідки та на захист, вірить, що найсправжніше проростає на мольбертах майстрів, знає, що любов – найсвятіший і найправдивіший гріх, а також шукає вихід у сакральний простір, наперед знаючи, що рано чи пізно з нього доведеться вертатися назад – туди, де втомлений поет крутить катеринку, що чимось нагадує орган в костелі...

Поезія Богдана Томенчука завжди починається з подиву:

А небо, як пісок крізь пальці,

Лісів подерті прапори.

Ідуть віки, немов данайці,

Несуть дари.

Ніч роздирає крик: «До зброї!» -

І вигасає вдалині.

І йде на ви найвний воїн

Знов на троянському коні... [10]

І як тут не згадати Андрія Содомору: «Починалось усе з подиву: «Які ж вони подібні: той серп, що в руці, - й молодик місяця на небі!..»; тарілка, що на столі – й сонце; скупчення зірок (Плеяди) – і квочка зі своїми ціплятками... Кожне порівняння (com-paratio), як і синонім, звісно, «кульгає» (скажімо, той серп, що на небі, - без ручки); ціплята – тримаються купки, не розбігаються по небі, завдаючи квочці клопотів...(…) вони ж, ті дві речі (серп та місяць), хай які далекі, - сходяться, вони схожі, подібні, наче одна одній подобаються. (...) Радіє й людина, що знайшла таку подібність. І що свіжіше, несподіваніше порівняння, то більша його цінність і вага, то цупкіше тримається пам'яті та річ, з якою порівнюємо» [5, 17-18.].

Уміння побачити, порівняти та зафіксувати, сказати так, як раніше не промовляв ніхто, – одна з особливостей Томенчукової поезії. У його віршах немає банальностей та звичайностей, адже його ліричний герой вміє дивуватися навіть найбуденнішим речам, а відтак дивує і читача. Безмежна поезія помежових станів радощів та болю, щастя та гіркоти, любови та смутку, які переплітаються, немов обійми закоханих. І є лише одна межа – умовна лінія Маннергейма, на якій ти мусиш бути, вижити, тримати оборону і не пустити за неї жодного ворога. І це поняття аж ніяк не географічне.

Список використаних джерел

1. Андрухович Ю. Сотворіння трикутника. Нова дегенерація. Івано-Франківськ, 1992.
2. Баран Є. Терпке вино спокуси і спокути. URL : <http://lib.if.ua/litprem/1242805977.html> (дата звернення : 12.09.2021р.).
3. Возняк Т. Філософія мови. Львів: Бібліотека журналу «Ї», 2009.
4. Моклиця М. Від синкретизму до сецесії: філософські аспекти синтезу мистецтв. Волинь філологічна: текст і контекст. Явище синтезу мистецтв в українській літературі. 2008. №. 5.
5. Содомора А. Про що писати... Львів: Априорі, 2021.
6. Томенчук Б. Місто героїв і поянтих. Брустурів: Дискурсус, 2016.
7. Томенчук Б. Переступний день. Брустурів: Дискурсус, 2020.
8. Томенчук Б. Постаті. Силуети. Брустурів: Дискурсус, 2017.
9. Томенчук Б. Сезон ненаписаних віршів: Дискурсус, 2015.
10. Томенчук Б. Ad libitum: Дискурсус, 2021.
11. Японська поезика: хрестоматія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013.